

Vaňková – drogy

Oponentský posudek disertační práce:

Jana Vaňková:

Psychotropní látky jako kulturní fenomén

Předložená disertační práce o rozsahu 196 stran je rozdělena celkem do 10 hlavních kapitol. Ty jsou věnovány nejprve teorii (kapitola 1- 6) a po té praxi (kapitola 7).

Kladem práce je důsledné stavění cílů – zaměření práce. Je to zřetelně vidět např. u kapitoly č. 5, kde je stanoven jasně cíl celé práce. Ten je vymezen jednoznačně jako „možnosti prevence“. Je to zřejmé i v kapitole o praktickém dotažení teoretického uvažování (v kap. 6), kde je uvedeno soustředění na otázku „nespecifické primární prevence a v ní pak výchovy“. Je tomu tak i v závěru, kde v ukázce kulturologicky orientovaného preventivního programu (kap. 7) je směřování vytyčeno na „rozvoj emocionální a sociální zralosti“.

Druhým kladem práce je důsledné definování používaných termínů. Tak je tomu ve velké míře v teoretické části práce, kde jde nejen o přehled termínů psychotropních látek, ale i o vytčení „nosných“ termínů, použitých dále v dalším rozhovoru. Je tomu tak i v praktické části práce, kde jsou definovány termíny enkulturace, socializace a výchova a to jak v pedagogickém, tak i antropologickém pojetí – s uvedením vlastní definice pedagogicko-antropologického pohledu na výchovu.

Kladem práce je odvaha autorky tvořit či na scénu přivádět i nosné termíny české viz např. termín „ukotvenost a neukotvenost“ (ve 4. kapitole). Je dobré, že se autorka odvážila i použít termínů typu „antropogeneze“, „sociogeneze“, „endokulturace“ – s jejich patřičným vysvětlením.

Práce vykazuje na jedné straně důkladnost v detailních otázkách – viz např. pasáže o různých druzích psychotropních látkách a jejich charakteristikách, na druhé straně nadhled, který jde podstatně výše na obecné otázky životní orientace až do transcendentální roviny dané problematiky. Toto pojetí vlastního jádra problému – frustrace smyslu života jako jednoho z nejdůležitějších „hloubkových“ kořenů upadání do toxikomanie považují za nejdůležitější přínos dané práce. Je možno vyjádřit souhlas s poznatkem autorky, že filozofie dnes neposkytuje moudré podepření jediné pravé jistoty, ale „učí žít ve stavu neurčitosti“ (51), že „v současné době jde o krizi duchovní péče o člověka“ (51) a že „je stále těžší pro jedince vytvořit svou vlastní pevnou a odolnou orientační mapu či strukturu, jakési ukotvení, dávající jistotu, že v každé chvíli nalezne odpověď na to, co udělat a jak se zachovat (59).

Celá předložená práce má dobrou racionální strukturu – od teorie k praxi a od obecného pojetí praxe ke konkrétním úkolům a pak dokonce i k příkladu z několikaleté tvořivé praxe autorky (viz projekt Malostráňák). Je dobré, že se autorka pokusila nejen vytyčit hlavní sledovaný cíl a proměnné, ale i kriteria sledovaných změn. Bylo by přínosem, kdyby učinila ještě další krok a naznačila jakými metodami se snaží tato kriteria měřit – tak, aby bylo možno přesněji vyjádřit efektivitu podniknutého pokusu.

Za klad práce považuji celkové pojetí problému – polyfaktorový přístup. Ten se jeví jako přiměřený jak realitě, tak i stávajícím přístupům přerůzných vědních oborů ke studiu tohoto jevu.

Specifitou recenzované práce je poslední kapitola – přehled citované literatury. Ta na jedné straně vykazuje mimořádně bohatou, do značné míry téměř zcela vyčerpávající česky psanou či do češtiny přeloženou odbornou literaturu. Na druhé straně je zarážející, že v disertační práci se v souboru zhruba 162 citovaných prací objevují jen dvě německy psané práce a celkem jen 7 anglicky publikovaných prací. Zarážející je to z toho důvodu, že tato tematika je v obou těchto jazycích mimořádně obsáhlá.

Při obhajobě této disertační práce bych rád poprosil autorku o hlubší a širší pojetí problematiky kvality života (viz s. 48) – odlišení ekonomických, politických a zdravotnických pojetí kvality života od psychologických, případně i filosofických (zahrnujících moudrost) a pojetí „humanistických“ (zahrnujících a smysluplnosti života).

Celkové vyjádření:

Předložená disertační práce odpovídá požadavkům kladeným na takovýto druh písemné práce a to v plném rozsahu. Z výše uvedených důvodů považuji tento úkol za splněný.

Hodnocení:

Předloženou disertační práci Jany Vaňkové hodnotím nejvyšší známkou:

- výtečnou -

a autorce vyjadřuji dík za vykonanou práci a přání nezdolnosti v dalších krocích.

profesor PhDr. Jaro Krivohlavý, CSc.

V Praze, dne 16.4. 2007